

KOMMENTARER TIL NY FORSKRIFT OM FISKE I MJØSA MED IFALLENDE ELVER OG BEKKER I AKERSHUS, HEDMARK OG OPPLAND FYLKER

FISKEFORHOLDENE I MJØSA

Fiskesamfunnet i Mjøsa er sammensatt av 20 fiskearter, hvorav aure, harr, sik, lagesild, åbbor, lake og gjedde har størst interesse som fiskeobjekter.

Auren i Mjøsa er typisk storaure, med eksemplarer godt over 10 kg. Aurebestanden i innsjøen består av flere stammer som gyter i forskjellige tilløpselver. De ulike stammene er forskjellig i flere karaktertrekk, som størrelse, vekst og aldersstruktur. Aureungene oppholder seg i gyteelvene 1-5 år før de vandrer ut i Mjøsa. I Mjøsa lever auren av fisk, og den får en kraftig vekstøkning som først stagnerer når auren blir gytemoden. De ulike stammene blir gytemodne ved forskjellig alder og størrelse. Aurestammen som gyter i Gudbrandsdalslågen (Hunderauren) er den mest storvokste aurestammen i Norge. Hunderauren blir vesentlig større og eldre før den blir kjønnsmoden enn de andre storaurestammene i Mjøsa.

De øvrige fiskeartene i Mjøsa har fram til nå ikke hatt spesielt behov for beskyttelse mot beskatning.

Interessen for fisket etter storauren i Mjøsa er stor. Auren beskattes både ved garnfiske og ved dorgefiske. I tillegg er det stangfiske etter auren i gyteelvene. Det har siden slutten av 1980-tallet vært satset mye på å bedre aurfisket i Mjøsa gjennom tiltak. Dette synes å ha gitt en økning i fangstene, spesielt av ung mjøsaure i mindre størrelse.

Lagesild og sik har tradisjonelt vært aktivt beskattet. Både lagesild og sik vandrer i store mengder opp i Lågen for å gyte i oktober. Under gytevandringen har det vært et utstrakt fiske etter disse både i Mjøsa og i Lågen. Særlig stor har interessen vært for fisket etter lagesild. Dette fisket hadde tidligere stor økonomisk betydning. I de senere år har imidlertid beskatningen av lagesild og sik avtatt. Siken har lenge hatt særlig liten interesse, fordi den har grovhaket gjeddemark i kjøttet. I Mjøsa beskattes lagesild og sik i første rekke med kastenot som landdras. I det siste har også storruse vært forsøkt brukt.

BAKGRUNN FOR FORSKRIFTSREVISJONEN

Storaurebestandene i Norge vurderes som nasjonalt verneverdige, og Direktoratet for naturforvaltning har fått utarbeidet et eget forslag til forvaltningsplan for storaure. Storaurebestandene er generelt svært utsatt for overbeskatning som en følge av at de blir kjønnsmodne først ved høy alder og stor størrelse, slik at de er utsatt for fangst i flere år før første gyting. Gytevandringene og konsentrasjonen av fisk på gyteplassene gjør den dessuten lett å fange dersom det ikke er restriksjoner i redskapsbruk, fisketider og -steder. Storaurens størrelse gjør den dessuten til svært attraktive fiskeobjekt, som er fullt på høyde med laks og sjøaure. For å beskytte storaurestammene mot overbeskatning er det i forslaget til forvaltningsplan for storaure gitt følgende tilrådning:

”Alle storørrestammer bør beskyttes av en lokalt tilpasset, offentlig fiskeforskrift. Det må vurderes om det er behov for revisjon av eksisterende forskrifter, og det må fastsettes forskrift hvis slik ikke finnes.”

Tidligere fiskeforskrifter for Mjøsa ble fastsatt av fylkesmennene i Oslo og Akershus,

Hedmark og Oppland den 23.05.95. Det var fra mange fiskere i Mjøsa lenge sterke ønsker om å revidere forskriftene. Det var særlig fokus på å begrense beskatningen av storauren i Mjøsa, men samtidig opprettholde mulighetene for å utnytte øvrige arter i innsjøen. Den storvokste Hunderauren er i særlig grad utsatt for overbeskatning. Til tross for sin størrelse er oppgangen av gytefisk i Lågen vesentlig mindre enn i for eksempel Brummunda. Dette skyldes trolig at den lever lengre i fangbar størrelse i Mjøsa før den blir kjønnsmoden enn de andre aurestammene. Den lange vandringsveien fra beiteområdene i de sentrale deler av Mjøsa til gyteelva i nordenden av Mjøsa har trolig også betydning. Fiskerettshavere og fiskere i Lågen har derfor også lenge foreslått skjerpelser i fiskeforskriftene for Mjøsa.

GENERELT OM DEN NYE FORSKRIFTEN

Forskriftenes intensjon er å gi aurebestanden og spesielt Hunderstammen økt beskyttelse mot overbeskatning, samtidig som forskriften ikke skal være til hinder for en rasjonell utnyttelse av de andre fiskebestandene i Mjøsa. Forvaltningen av fiskesamfunn som er sammensatt av flere arter er komplisert. Mens aurebestanden er tynn og storvokst og trenger beskyttelse mot overbeskatning, er mange av de andre fiskeartene tallrike og tåler aktiv beskatning. De betydelige forskjellene i fiskestørrelse hos de ulike aurestammene i Mjøsa kompliserer det hele ytterligere. Dette gjør det nødvendig å utforme fiskereglene ut fra en avveining mellom det som er ideelt for de ulike aurestammer og ønske om muligheter for rasjonell beskatning av de andre fiskeartene. Det har vært stort fokus på å lage reglene enklest mulig. De sammensatte fiskesamfunnet i Mjøsa og de motstridende brukerinteressene fører likevel til at forskriftene nødvendigvis må bli noe detaljerte. Det er imidlertid i hovedsak bestemmelsene for fiske med bundne redskaper som er kompliserte. Dette fisket utøves stort sett av fiskere som er lokalkjente i det området de fisker, og som enkelt bør kunne sette seg inn i de bestemmelser som gjelder for det sted og den redskapstype de benytter.

De økte begrensningene i muligheten for å beskatte storauren i Mjøsa er forsøkt fordelt mellom garnfiskere og dreggefiskere. De viktigste innskjerpelsene ligger i økt minstemål for aure og utvidet fredningstid for fiske med ørretgarn (garn høyere enn 2 m). Økt minstemål vil medføre kraftig reduksjon i beskatning fra dreggefiske. Den utvidede fredningstiden for fiske med ørretgarn vil medføre betydelig reduksjon i beskatningen av aure fra garnfisket. Særlig antas dette å begrense beskatningen av Hunderaure som i august vandrer nordover i Mjøsa på veg mot Lågen for å gyte. Muligheten for å drive garnfiske i august med garn med høyde under 2 m er opprettholdt, noe som gir mulighet for å fiske andre arter enn aure med garn i denne perioden og som også vil gi noe garnfangst av aure i august.

For å øke muligheten for rasjonell beskatning av andre arter enn aure, åpner den nye forskriften for bruk av storruse. Storruse er en ny redskapstype i forhold til de redskapstyper tidligere forskrifter har hatt som intensjon å åpne for. Redskapstypen har imidlertid vært benyttet i Mjøsa de siste årene som en følge av at tidligere forskrift ikke hadde avgrenset redskapstypen ruse i forhold til denne nye redskapstypen.

KOMMENTARER TIL DE ENKELTE PARAGRAFER

Forskriftens virkeområde er utvidet til også å omfatte sideelver og bekker til Mjøsa så

langt aure fra Mjøsa kan gå.

§ 1. Redskapsbruk

Redskapsbruken samsvarer i store trekk med gjeldende forskrift. Endringen omfatter;

- Antall angler benyttet ved isfiske er begrenset til 4, noe som harmonerer med antall sluk tillatt ved dorgefiske.
- Ruse med ledegarn er definert som storruse.
- Teine uten ledegarn er definert som egen redskap, og kan utøves på samme vilkår som etter gjeldende forskrift.
- Bestemmelsen om at bruk av blyhagl er forbudt ved skyting av gjedde med hagle er fjernet fra forskriften. All bruk av blyhagl ble forbudt f.o.m. 01.01.05 gjennom bestemmelser i produktforskriften. Det er derfor ikke lenger behov for en egen bestemmelse om dette i fiskeforskriften.

§ 2. Garnfiske

Forskriften innebærer ingen endringer i mengde garn og type garn som er tillatt brukt i Mjøsa.

§ 3. Fiske med storruse

Det er innført bestemmelser som åpner for og regulerer bruk av storruse i Mjøsa. Storruse er en ny redskapsform i innlandet. Tidligere forskrift hadde ikke som intensjon å åpne for bruk av denne redskapen. Tidligere forskrift hindret imidlertid likevel ikke bruken av storruse, som en følge av at redskapstypen ruse ikke har vært nærmere definert. Storruse har flere steder vist seg som en effektiv fiskeredskap, bla. til åbbor, sik og aure. Vi finner det riktig å åpne for bruk av storruse i Mjøsa for å beskatte de ulike kvitfiskartene. Redskapen vil imidlertid også kunne beskatte aure effektivt. Det er lite ønskelig å åpne for nye redskaper som kan medføre økt beskatning av aure. Det er derfor foreslått bestemmelse om ettersyn av storruse og at aure fanget i storruse skal slippes ut.

§ 4. Spesielle bestemmelser for garnfisket etter Lågåsild

Ingen endringer i forhold til gjeldende forskrift.

5. Fisketid

Fisketidene er i hovedsak uendret. Fredningsperioden for fiske med ørretgarn (garn med høyde over 2 m) er utvidet til også å omfatte august måned. Intensjonen med endringen er sterkere begrensning i beskatningen av storaure. Bestemmelsen forventes særlig å bli verdifull for Hunderstammen, der en stor del av gytebestanden er på vandring nordover i Mjøsa i august.

Det er innført samme begrensning i fisketid for den nye fiskeredskapen storruse som for garnfiske i Furnesfjorden.

Det er også innført fredning av alt fiske i tilløpselver hvor det går mjøsaure fra 1. september t.o.m. 30. april (10. september -31. desember i Lenaelva) for å skjerme gytefisken i sideelvene.

§ 6. Fredningssoner

Bestemmelsene samsvarer i store trekk med gjeldende forskrift. Endringene omfatter

- Sonefredningene for garnfiske er også gjort gjeldende for fiske med storruse.
- Forbud mot alle former for bunden redskap i elver og bekker hvor det gyter mjøsaure.
- Fredningssonen utenfor Lenaelva er utvidet slik at det samsvarer med grensen for Totenvika naturreservat. Dette fordi gruntområdet utenfor Lenaelva strekker seg utenfor gjeldende fredningssone.

§ 7. Merking

Bøyer som merker faststående redskap skal ha minimum 25 cm diameter.

§ 8. Minstemål

Minstestørrelsen for aure som tillates fanget i Mjøsa heves fra 40 til 50 cm. Aure mellom 40 og 50 cm utgjør i dag hovedtyngden av fangsten ved dreggefiske, og endringen vil medføre en betydelig reduksjon i beskatningen ved dreggefiske. Mange fiskere har allerede praktisert minstemål på 50 cm.

§§ 9 – 11.

Dette er generelle bestemmelser om dispensasjonsadgang og alminnelige forskriftsbestemmelser om kontroll, straffeansvar og ikrafttreden.

Vedlegg: [Kart over sone i Furnesfj. med begrenset fisketid \(jf forskriftens § 5, 2. ledd\)](#)
[Kart over fredningssone utenfor Lågens utløp \(jf forskriftens § 6, 2. ledd\)](#)
[Kart over fredningssone utenfor Rindas utløp \(jf forskriftens § 6, 2. ledd\)](#)
[Kart over fredningssone utenfor Lenaelvas utløp \(jf forskriftens § 6, 2. ledd\)](#)
[Kart over fredningssone i Nessundet \(jf forskriftens § 6, 2. ledd\)](#)